

Garasşyz Türkmenistanyň ýöredýän hoşniýetli Bitaraplyk syýasaty bütin dünýäniň halklary bilen ysnyşykly dostluk-doganlyk gatnaşyklaryny günsaýyn ösdürýär. tagallasy bilen ýurdumyz, şol sanda ilkinji nobatda Aşgabat şäherimizi sanlaşdyrmak we ilata edilýän hyzmatlary ýenilleşdirmek maksady bilen döwletiň düzümini düzýän kiçijik döwletlerde hem sanly ulgamyň zerurlygy her ädimde gerekdigine düşünmek has dogrydyr. Şol bir wagtyň özünde ýaşayyş şertlerinden başga-da bilim dünýäsinde sanly ulgam babatynda döredilýän şertler hem bu günki gün ýurdumyzda ýerine ýetirilýän beýik işleriň özenini düzýär we şol bir wagtyň özünde sanly ulgam bilen ösüslere tarap ädinler bolsa mugallymlaryň hem-de bilim dünýäsi bilen bagly ynsanlaryň hem üstünliklerini artdyrýar. Sanlaşdyrylan tehnologiýalar bilen bagly birinji synp okuwçylarynyň komputerlere bilen üpjün edilmesi hem ýokary derejede bilim dünýäsinde edilýän täzelikleriň ilkinji basgançaklarynyň biridir. Biz bolsa bu ugur boýunça bilim alyp, gelejekde ýurdumyzyň körpe nesillerine bilim öwretmek bilen sanly ulgamyň üstünliklerini ýurdumyzda wagyz etjek ýaşlardyrys. Bu uzak aralykdaky bitirilmeli işleriň çäginde azaltmakda, ykdysady üpjünçiligiň mümkinçiliklerini açmakda, jemgyýeti hem ösen hem şol ugra gönükdirmekde esasy zerurlyga çagyrylan täze bir zerurlykdyr. Şeýlelikde onuň mazmun açary gün geldikçe biziň durmuşymyzy özgerdýär. Sanly ykdysadyýetiň ösmegi bilen sanly ulgam hem mümkinçiliklerini giňeldýär. Halk hojalygynyň ähli pudaklarynda, galyberse- de ähli edara kärhanalarda görkezilýän görkezijileriň sany gün geçdikçe artmagy bilen pudak edaralarynyň telefon, telewideniýe şeýle- de telekommunikasiýa boýunça sanlaşdyrmagyň hasabyna döredilýän ähli mümkinçilikler bu çäkde öz ähmiýetini giňeldýär. Elektron ulgam bilen baglanyşykly ähli ýerlerde, aragatnaşykda, tehniki serwisleri ýola goýmakda internet torlarynyň üpjünçiliginde we ýaýrawynda, hemra aragatnaşygynda we beýleki pudaklarda esasy sanly ulgamyň üsti bieln amala aşyrylýan mümkinçilikleriň bahasyna ýetip bolmajak gymmatynyň bardygy bu günki gün subut edildi. Mümkinçiligi çäkli bolan uzak ýerlerdäki aragatnaşyk ulgamlaryna ähli taraplaýyn gözegçilik edilýän enjamlaryň ýerleşdirmeginde we olary halk hojalygyna ähli ýerlere baglamak sanly ulgamyň şertlerine täze iş orunlary bilen gelmek, täze tehnologiýalaryň ýüze çykmagyny gazanmak şeýle- de mün bir röwüşli täzelikçileriň mekanyňy sarp etmäge ukyply jemgyýetiň önünde durjak döwletiň borjudygy hakynda oýlanmak zerurdyr. Aslynda sanly ulgamyň ösüşleri diňebir adamzadyň durmuş ösüşleriniň talaby däl- de eýsem- de ony öz içine alýan birnäçe zerurlyklardan ybaratdyr. Munuň özi şertlendirilen görnüşleri öziçine alýar. Mysallara ýüzlenmek bilen anyk görkezijileriň üstünde durmak zerurlygyny ýüze çykarýan wakalar häzirki günlerimizde ykdysady görkezijiniň şeýle- de ykdysady görkezijide kesgitli orny eýelemek üçin dürli mümkinçilikler döredilýär. Olaryň öýlerinde oturan ýerlerinden mobil goşundy arkaly mümkinçiliklerini giňeltmek üçin hem köp işler amala aşyrylýar. Döwlet edaralaryny sanlaşdyrma we olary internet tory arkaly baglanyşdyrma, şol hatarda howpsyzlygyny üpjün etme, ýene- de dünýä toruna çatma meseleleri biziň döwletimiziň esasy wezipeleriniň biri boldy. Ýaňy hem

belleyşimiz ýaly, Hormatly Prezidentimiziň tagallasy bilen ýurdumyzda sanly ulgama uly üns berilýär. Çünki bilim dünýäsinde hem görülip, eşidilmedik sepgitlere ýetmek hem-de şu ugurda alnyp barylýan işleriň üstünlikli durmuşa geçirilmegi üçin döredilýän mümkinçiliklerden peýdalanmak bahasyna ýetip bolmajak basgançaklardyrdygy düşnükli. Gahryman Arkadagymyz hem-de Hormatly Prezidentimiz mekdeplerde hem-de ýokary okuw jaýlarynda tehnologiýalaryň wajyplygynyň ýüze çykarylmasynda mugallymlaryň hem ýokary buýsançly işleri bilen utgaşdyrylan bilim dünýäsiniň gazananlaryny häzirki zaman ösüşlerimizde tejribede ulanmakda bilim dünýäsinde ýokary özgerişleriň bolmagyna ýardam berýändigini öz çykyşlarynda belläp geçdi. Munuň özi Garaşsyzlygymyzyň buýsançly ýyllarynda ýetilen ägirt uly sepgitleriň nyşanydyr. Mobil goşundy arkaly hyzmatlaryň biziň durmuşymyza ornaşmagy esasynda raýatlarymyza edilýän hyzmatlaryň mümkinçilikleriniň has giňeýändigini we şol hyzmatlaryň gelejekde raýatlarymyz üçin giň şertlere ýol açmaga mümkinçilik döretjekdigi ikiüçsyzdyr. Hormatly Prezidentimiziň tagallasy bilen Ýurdumyzda amala aşyrylýan internet mümkinçilikleriniň gerimi has-da giňeýär. Her bir beýik şahsyýetiň hakyky ornuna göz ýetirmek üçin hem milli şahyrymyzyň beýikligine dogry hem çuňlugy bilen göz ýetirmek üçin, örän gysga-da bolsa halkymyzyň inňän uzak taryhynyň belli bölümlerine göz aýlamaly bolýarys. Türkmenistan we türkmen milletiniň 5 müň ýyl çemesi medeni taryhy bu gün ylym dünýäsinde aýdyňlaşdy. Türkmenistan döwletimize çenli, onlarça ululy-kiçili döwletler guran hem biziň ata-babalarymyzdyr. ymlaryň arabaglanşygyny düzýär. Dogrusy ýokary derejeli kämil açyşlar öz ýanlary bilen şahsyýetleriň hem atlaryny saklaýarlar. Olar taryhyň synagynda geçen, döwrüň synagyndan geçen, ynsanlaryň hem-de wagtyň synagyndan geçip, nusgawylyk häsiýete eýe bolandyr. Muňa mysal Hormatly Arkadagymyzyň “Beýik Ýüpek ýolunyň ýüregi” atly kitabynda - da giňişleýit beýan edilýär. Kitapda esasanam şol gadym döwürde kerwen saraýlaryň nähili ýollar bilen çet ýükelere gidip barada-da gürrüň berilýär. Şonuň üçin şol talyplar kerwen saraýlar bilen daş ýükelere gidip arkaýyn olaryň dillerinde gürläp bilipdirler, şol ýeriň medeniýetini öwrenmäge uly kömek beripdir. Her bir sygyr, goşgy ýazýan adamyň dünýägaraýşy giň bolmaly töweregindäki owadanlygy wasp edip bilmeli. Mysal üçin: Döwletmämet Azady, Magtymguly Pyragy, Şemsetdin Muhammet Hafyz, Jelaletdin Rumi, Abulkasym Firdöwsi, Alyşir Nowaýy we başgada köp şahyrlar öz goşgularyny kyssa eserlerini pars dilinde ýazypdyrlar. Dünýä döwletleri bilen şeýle gatnaşyklaryň ösen döwründe ýokary okuw mekdeplerinde şol ýurtlaryň dillerini, edebiýatyny, medeniýetini gowy bilýän hünärmenleri yetiştirmek örän möhüm ähmiýete eýedir. Bir ýurduň edebiýaty şol halkyň medeniýetiniň, taryhynyň, şol sanda dünýägaraýşynyň hem esasy düzýär. Şol sebäpli daşary ýurt edebiýatynyň taryhy ol biziň dünýägaraýşymyzy, gözýetimimizi hem giňeldýär.

Her bir halkyň edebiýaty onuň dünýägaraýşyny, durmuş tejribesini, onuň ylymda, tehnikada gazanan üstünliklerini özüne siňdirýär we belli bir özboluşly medeniýeti döredýär. Antik

edebiyaty barada aýdylanda şol döwürde bu edebiyat bilen baglanyşykda edebiyaty öwreniş, filologiýa, taryhy ýazgylar, hukuk öwreniş, dilewarlyk sungaty, filosofiýa, grammatika ýaly ylymyň birnäçe ugurlary döräp olar öz gezeginde dünýä medeniýatiniň, ylymyň ösmegine güýçli täsir edipdir. Şeýle sebäplere görä antik edebiyatyny öwrenmek uly ähmiýete eýedir. Biz Hormatly Prezidentimiziň edýän aladalaryna hoşallyk bildirip, şeýle mümkinçilikleri açyp beren, raýatlarymyza döwrebap hyzmat etmäge mümkinçilik döredýän Hormatly Arkadagymyza hem-de Arkadagly Gahryman Serdarymyza köp sag bolsunymyz aýdýarys. Goý şeýle mümkinçilikleri döreden Gahryman Arakadagymyzyň hem-de Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň janlary sag, başlary dik, tutýan tutumly işleri rowaç alsyn!

Çemen GARASÄHEDOWA

Döwletmämmet Azady adyndaky

Türkmen milli dünýä dilleri institutynyň magistranty